NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj **VIII.** V sredo 30. kozoperska (oktobra) 1850. *List* **44.**

Goli in pusti Kras v 3 létih v mlade seženj visoke borište spreoberniti.

Spisal A. Fleišman.

Skoz več sto lét leží dežela Kraških prebivavcov pusta in zapušena, — en svét, ki bi bil le pri srednjim obdelovanju na tavžente ljudí lahko preredil.

Ali prebivavci poprejšnjih časov niso tega neizrečeniga dobička spoznali, — zato se mora z veseljem tisti dan pozdraviti, o kterim je bila modra previdnost visocíga ministerstva svoje oko na pozabljeni in zapušeni Kras milo obernila.

Namen je zares velik in imenitin, potreba pa še veči, pripomočke zadobiti, de bi se revnim krajem Kraških prebivavcov pomagalo, ki že toliko lét med golimi skalami brez vsiga sadeža, lesá in derv za kurjavo žalostno zdihujejo.

Ali ta revni stan se zna kmalo v veseliga spremeniti, če terdnimu in resničnimu naménu sledí brez odlašanja krepko delo.

Ni tedaj prazno vprašanje: kako naj bi se to veličansko delo začelo? pa tudi ni prazno vošílo, de se morajo tukaj vse močí na pomoč poklicati, de se bo zastarani vozel te mertve in ne rodovitne zemlje razvezal in v prid ljudstva razdrobil. Nemogoče pa to delo, naj bo še tako veliko, vunder ni, kakor nekteri mislijo; zakaj kar je enkrat bilo, zna spet biti; kar je človek pokončal, zna človek spet popraviti. Zgodovina nas učí, de so že Kraški prebivavci ob času rimskiga cesarja Avgusta velike borište hrastov imeli, v kterih se je dokaj želoda za svinsko rejo nabiralo. Pa začeli so hraste tako dolgo sekati in na vse plati pošiljati, na morje za barke, in na druge platí — za pohištva in mnogo drugo rabo, dokler jih nič več ni bilo. Za novo zarejo pa niso nič skerbeli in zato so jo pa tudi tako delječ pervozili, de so Kraški svét do čistiga ogolili, de ima borja zdej ondi takšno silno moč, kakoršne poprej gotovo ni imela, ko so ji bili veliki gojzdje močna zapréka.

Ker sim se že od léta 1819 noter dosedaj pri svojim večkratnim popotovanju in preiskovanju mnogih krajev, rastljine nabiraje, prepričal, kaj de tù in tam, na enim ali na drugim kraju, na debeli in pešeni zemlji ali po pesku, kamništvu ali po skalnatih krajih slabo ali dobro raste, in ker mi je tudi iz lastnih skušinj znano, kako se s semeni pri sejanju in pri presajanju rastljin sploh vesti mora, de dobro rastejo in dober sad obrodé, sim se tudi že zdavnej namenil naznaniti, ktere dervesa, germovje, zeliša in trave naj bi se po Krasu zasadile ali vsejale, de bi se ti kraji nar hitrejši v gojzde spreobernili, ker gojzd je nar perva potreba za sledeče obdelovanje.

Naj mi bo tedaj pripušeno, de se tudi s svojimi misli pridružim drugim možém, ki se za to reč prizadevajo, de se taka imenitna [illegible] s združeno pomočjó prevdari in izpelje.

(Dalje sleda.)

Kako naj kmetovavec ravná, de svojo govejo živino kuge obvarje?

(Dalje.)

Poglavitna skerb gospodarjev naj bo:

1) de naj ob času, ko je v bližnjih krajih goveja kuga, nobeniga goveda ne kupijo ne na somnju, ne v tacih krajih, skozi ktere se goveda na somnje ali scer na prodaj goni;

2) de naj nobeniga ravno kupljeniga goveda berž med svoje druge goveda ne postavijo, ampak naj ga poprej skoplejo, potem do suhiga obribajo, v kak posebin hlev denejo in mu tako deklo ali hlapca za postrežbo odločijo, ki nima z drugo živino clo nič opraviti; še le o 14 dneh, če je popolnama zdravo viditi, naj se brez skerbí združi z drugo živino;

3) ob časih, kadar goveja kuga razsaja, tudi ni varno goved na somenj gnati, kjer zna z okuženo živino skupej priti in kugo nalesti;

4) ob času kuge dobro zaperaj hlev in vari, de noben ptujic, noben žívinsk barantač, mesár, svečar, mazač, konjederc v hlev do živine ne pride. Če je sila, de se mora kakšno govedo prodati, pelji kupcu živino na dvoriše, de jo tam ogleda, brez de bi jo ošlateval, posebno po glavi ne (de po nosnicah okužníne v-se ne potegne); ako se je to zgodilo, kupec pa živine po tem vunder kupil ni, jo daj po celim životu umiti in obribati in potem skozi 14 dni dobro na-njo pazi, ali se ne kaže kaj bolna;

5) hlapcam in deklam dobro v glavo vtisni veliko nevarnost te kuge, in jim razloži vse pota, po kterih se zatrosi; prepovéj jim, de ne pušajo neznanih ljudí v hlev, pa de tudi samí ne hodijo v ptuje hleve; razloži jim nevarnost ponočniga zahajanja, ker se tudi v tem kuga zanese, in podaruj jim za varno obnašanje in njih veči trud veči plačilo;

6) kdor o sili z govejo živino v druge kraje vozari, naj vzame kermo (futer) za živino sabo in naj nikar živine v ptuje hleve ne postavlja; domú pridši omij živino in sebe in premeni oblačílo, preden jo izpreženo spet v hlev k drugi živini postaviš;

7) kjer se goveja živina na občne pašnike goni, naj posebno župan na to pazi, de se nobeno ravno kupljeno govedo berž drugi čedi ne pridruži, ampak še le o 14 dneh, ko je bilo popolnama zdravo spoznane. Nevarnost raztrošenja kuge po pašah je tako velika, de je po postavah od léta 1810 in 1834 razločno prepovedano, živine ob času kuge ne na pašo goniti; kdor se zoper to prepoved pregreší, bo ojstro kaznovan.

(Dalje sledí.)

Kjer je kolera, ne pite noviga vina (mošta)!

Novo, še gosto vino ni nikdar zdrava pijáča; in kakor mnoge skušnje učé, napravi koliko, drisko in druge bolezni, posebno če se nezmerno (čez 1 maslic) pije.

Kdor vé, de mošt je vino, ki še ni izvrélo, bo rad verjel, de mora huda biti, če začne en bokal take brozge v želodcu vréti (gähren)!

Skušnja je lètas tudi očitno učila, de je že marsikteri zbolel in clo za kolero naglo umerl, ki se je take brozge napil.

Vsaka reč mora godna biti, scer ni zdrava; mošt naj postane vino, — potem naj se pije, pa zmerno!

Slovenske narodske pesmi
v nemško prestavljene.

Naš slavni roják, po pevskim imenu Anastazi Grün celimu svetu znan, je zbirko naj lepših slovenskih narodskih pesem ponemčil in pod naslovam: „Volkslieder aus Krain.“ Uebersetzt von Anastasius Grün. Leipzig 1850, ravno zdej na svitlo dal.

Že več lét je preteklo, od kar je nektere teh pesem v novoletniški knjižici „Musenalmanach“, potem v Dunajskih nedeljskih listih „Dr. Frankls Sonntagsblätter“ za pokušnjo ponudil. Nemci so se že tačas nad veliko lepoto téh izvirov prostiga slovenskiga duha začudili in obljubljene veči zbirke s hrepenjenjem pričakovali. Pač lepa hvala gré pevcu, de se je tega težavniga dela lotil, de ga je tak slavno dokončal! S takimi rečmí se mora rahlo ravnati. Metulja lahko vjameš; pa kako ga boš zasačil, de mu pisane štupice, ktera njegove perute tak čudopolno bôji, ne osmukneš? Ravno tako ni zadosti, de prestavljavec vsaki gib in dih narodske pesmi na tanjko zapazi in sam živo občuti; treba je tudi, de vse to v gladke enakolične besede druziga jezika prestvari. In kdo bi zamogel mile glasove slovenskiga naroda bolj razumeti, — kdo jih lepši stolmačiti, kakor pevec, kteri vse strune človeškiga serca tak milo prebirati zna, kakor pevec, kteriga zibelka se je na krajnski zemlji takala? Naša lipica je tudi njega pod svojo ljubohladno senco vabila; tam je poslušal njeno čudno šeptanje, le pevskimu duhu razumljivo, in cvetečo duhtečo vejico si je odtergal, de bi jo na slavni nemški Parnas zasadil.

Gotovo bojo Nemci ta dar pervaka svojih pevcov z veseljem sprejeli, pa tudi naša dolžnost je, veliko korist in važnost te knjižice v slovenskim obziru razjasniti. Sploh rêči zamoremo, de je z njo slovenšina veliko podporo, velik napredek zadobila. Ta zbirka nam jasno dokazuje, de ima slovensko slovstvo zdravo, krepko, v serce naroda globoko segajočo korenino, de je le več delavcov v domačim nogradu potreba, de smemo obilo lepiga sadú dočakovati, ako bo vsak po svoji moči pri tem imenitnim delu pomagal. Pa tudi slave hočemo opomniti, ktero je slovenska Modríca s tem vencam Anastazija Grüna zadobila. Kako ji bo veselja in ponosa serce igralo, ko se bojo za naprej njene mile pesmice ne le po domačih dobravah, ampak tudi povsod, kjer se nemško kramljá, in gotovo kmalo v jezikih vsih omikanih narodov po celim svetu razglaševale!

Kaj pa porekó njeni sovražniki, kteri vse, karkoli le po slovenšini diší, z gadjim jezikam opikajo? Kako pisano bojo oni gledali, ki vsako gibanje domorodskiga duha kot znamnje neomikanosti, zarobljenosti, barbarstva grajajo, če bojo zaslišali, de se je velikán nemških pevcov s takimi barbarskimi rečmí vkvarjal? Tudi v ti knjižici bojo strupa za se iskali, pa našli ga — ne bojo, ker jim pevec le sladki med ponuja. Alj se bo njih sovražno serce toplotvornim glasam teh pesmic odperlo? Alj bojo hotli poslušati preroške besede vejčice, ktera takole govorí; „Poglejte me, kako sim krasna in duhteča! Na ledíni, o časih nevihte in borje, me je slovenska lipa rodila. O, koliko lepši mladike bo moja mati poganjala, kak košato se bo ona razcvedla, če bo v rodovitno zemljo prestavljena! kako se z visokim deblam, z bogato krono v nebeški zrak razpenjala, ternja in germovja, ktero jo je skoraj zadušilo, réšena, od prijazniga sonca obsijana, od milejših sapic opihljana!“ —

Pa ne de bi ta dar rahločutniga pevca le za orožje proti sovražnikam slovenšine rabili, — tudi njeni zvesti prijatli tukaj podukov dovelj in obilnost sladkiga medú najdejo.

Toraj, dragi slovenski bratec! ki si še poprej narodske pesme kot edini dragi zaklad, kteriga smo od svojih prededov sprejeli, cenil in visoko spoštoval, nikar ne opusti, te ponemčane zbirke prav prav pazljivo preberati. Če knjižico v roko vzameš, se ti bo zgodílo, kakor de bi v cvetnjak bogatiga gospóda stopil. Prijazni vertnar ti majhno shrambico odprè. Noter stopiš, začudiš se, ostermiš, ker tukaj zagledaš planinske cvetlice, ktere si nekdaj na gorah nabiral. Tù se ti mična cvetka nasmehuje; tam ti njena sestrica svoje duhteče cvetiše odpira; v kotičku tam te milenka s pripognjeno rôsepolno glavico pozdravlja. Kar ločiti se ne moreš; vse ti je znano, vse prav po domače, in kar nar več veljá, je to, de so se tvoje ljubljenke les preselile, brez de bile le mervico svojih vonjav, svojih lepot zgubile. — (Dalje sledi.)

Spomín popotovanja po Štajarskim in Gorenskim.

(Nasledba 41. lista in konec.)

Po stari navadi grém vsako léto rad Bleško jezero pogledat in njegovo rajsko okolico. Več domorodcov, tudi iz Štajarskiga in Koroškiga, je obljubilo to jesen Bled obiskati; pa zaderžani po mnogih opravkih niso prišli. Bili smo tedaj z dragim svojim prijatlam g. Dr. Dolencam iz Dunaja in še z dvema prijatlama samí, ker zavolj že bolj merzelkaste jeseni so vsi drugi gosti že jezero zapustili. Od lani se ni tukej še nič spremenilo — kraj je še zmiraj lep, de ga ni nikjer lepšiga; ljudjé so prijazni, in narodski duh se še vedno živo glasí v veseli družbi — ali tudi ceste in pota so še zmiraj tako gerde, kakor so bile, ali še gerji; pred Mlinam smo jo komaj iz blata izvozili, — tudi toplice so še, kakor so bile, v slabim starim stanu in čakajo rešníka. Z veseljem smo pa slišali, de g. Hofmann, vodja c. k. Krajnskih pošt, že vse pripravlja za zidanje toplic o prihodnjim létu, in če naša prošnja do častitiga gospoda kaj premore, ga serčno prosimo: naj nikar več ne odlašuje tega potrebniga zidanja, s kterim bo imenitnost Bleda zlo povikšal, pa tudi sam sebi v škodo ne zidal. Če Blejci svoj dobiček zapopadejo, bojo pripomogli, de se njih toplíce kmalo na noge spravijo, ktere bojo temu kraju vsako leto več gostov in denarjev privabile.

Slavni Dr. Gruber, Dunajski zdravnik in zvedeni kemikar, ki je bil létas v Bledu, je bil vès zamaknjen v rajski kraj in mi je pri odhodu naročil, de naj svoje rojake spodbodem, de

1) deželne stanove (ki so sedaj še namestniki dežele) prosijo, de poskerbé po deželnim poglavarstvu, de pride dobro skušen kemikar, kakor je g. profesor Hrušauer v Gradcu, obstojne dele toplic natanjko preiskat, de se bolj natanjko zvé njih zdravilna moč. To je perva potreba; — in ker toplice, če veliko slavo dosežejo, celi deželi koristijo, naj se to preisko-

vanje, kakor je tudi v druzih deželah navadno, na deželne stroške zgodí. Preiskovati se morajo pa zdravilne vode na svojim izvirku, scer po pošiljanju zgubé veliko svoje puhteče močí;

2) de naj bi g. Hofmann primerno poslopje za toplíce sozidal;

3) de naj bi gospoda Malner in Majer, ki sta že veliko za Bled storila, napravila na jezeru dostojne koplje;

4) naj bi se sozidale še nektere nove pripravne pohištva za goste, de bo vsak, ki tjè pride, tudi gotovo stanovanje dobil; res je scer, de tesnota le malo tednov terpí, pa ravno to, de se je treba za tisti kratki čas že več tednov naprej napovedati, je gostam silno nadležno in marsikteriga vstraši, de se še za Bled ne zmeni ne. Kakor smo zvedili, bo gosp. Ulrich na prav prijetnim kraju novo hišo zidal; to je prav;

5) naj bi že enkrat stare razpartije zavolj nove ceste na Mlin jenjale in se poštena cesta napravila, de ne bo, kakor dozdaj, treba skozi pekel v nebesa iti; saj ni treba, de bi mogla cesta vsacimu pred nosam memo iti; dobra reč se bo tudi delječ od ceste našla;

6) de bi se za pripravne vozove skerbelo, ki bi poléti in v jeseni saj vsaki drugi dan — tode ne predrago — ljudí sèm ter tjè vozili.

To so vošíla, ki mi jih je g. Dr. Gruber izročil, rekoč: „Krajnci še ne véste, kaj še zna iz Bleda biti, ki imenitni „Išel“, kamor vsako léto sile veliko premožne gospode zahaja, v lepoti in zdravim prijetnim zraku še prekosí. Pa začeti se mora popravljati, de bo vse čedno in pripravno. Zdej je čas nastopil — je g. dohtar dalje rekel — de je med bogatini šega, bolj hladne koplje obiskavati, in Blejske z Blejskim jezeram so kakor nalaš zato. Po železnici ni delječ v Bled. Kmalo se bo začelo od Bleda po svétu govoriti, in veliko dénarja se bo nosilo gori.“ Tako g. dohtar.

Pri vsaki napravi je pa treba, de en mož kot vodník na noge stopi, ki ima živo ljubezen do svojiga kraja, in ki zaupanje svojih sosedov vživa, — gosp. Prešerin je vès mož zato; naj bi se iskreni domoljub v prid Blejcov lotil prerojstva svojiga kraja, za kteriga je narava neizrečeno veliko storila — njegovi prebivavci pa skoraj — nič.

Še dve veseli rečí imam opomniti iz Bleda; ena zadéva pridno skerb učenikov za ljudske šole pod vodstvam visoke častí vredniga gosp. fajmoštra Peharca; druga pa, de gosp. kaplan Puhar po opravljenih duhovnih dolžnostih za zmirej veči izobraženje svoje imenitne znajdbe — svitlopíse na steklo delati — se veliko trudi. Bog mu daj le kakiga blagiga pripomočnika, de bi v stan prišel, si izverstniga potrebniga orodja omisliti. Lepe izdelke njegove umetnosti smo vidili pri njem, ki bojo deloma v razstavo v London šle.

Dr. B.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Horvaške meje. Tergatev je pri nas in na Horvaškim dokončana, na nekterih krajih se je boljši, na nekterih slabji obnesla; vino ne bo kaj dobro; vunder je Presburško vedro Horvaškiga mošta na 5 do 6 gold. postavljeno. Iz Zagreba se sliši, de so vsi živeži tam tako dragi, de nihče take dragíne ne pomni; tudi derva grejo silno kviško. Ker nekdanjim grajšinam na nekterih krajih delavcov za obdelovanje polja in nogradov manjka, morajo zemljiša neobdelane pustiti.

Iz Dolenskiga 20. okt. n. Pri nas sneží danes kakor de bi se berači tergali. Mislili smo, de bo kolera bolj hitro naše dolenske kraje zapustila, pa v svojih mislih smo se prerajtali, ker ona zmeram počasi naprej leze in ljudi napada, in če en dan miruje, je drugi ali tretji dan zato pa bolj huda. Okolj Trebniga, Mokronoga, pa tudi Šentvida in Kerke je neki na novič se prikazala. Na kvaterno nedeljo jih je v 3 vaséh v Medni peči 22 na parah ležalo. — Mošt, gost in kisel, gré po 5 gold. v srebru; še ga prodati noče, kdor ga kaj ima. — Daljni kmetje se jako pritožijo, de morajo notri v Višnjogoro k odškodni komesíi hoditi, ker jim to zraven velike zamude časa tudi mnoge stroške prizadeva; potrebno bi tedaj bilo, de bi šla slavna komisija nižje dol. Prostora bo povsod dosti dobila, saj je veliko gradov, ki bi radi potrebno staniše prepustili. Pogovarjali so se, de bodo pismeno prosili vikši predsedništvo, de naj bi se komisíja Višnjagorska nižje dol pamaknila in tako polajšala kmetam in grajšakam pót. — Od kar so kantonsko poglavarstvo v T— postavili, ni od ravnopravnosti ne duha ne sluha — pred je vunder včasi kak povabilni list na kmeta v slovenskim jeziku prišel, zdaj pa z nemškimí „cegeljci“ kmetje od Kajfeža do Pilatuža tekajo, de bi jim jih kdo prebiral; panazadnje morajo vunder za kak poliček vina dati, zraven tega, de so eno ali pa več ur pri delu domá zamudili. Zdi se nam, de gospodje s svojimi učeno sostavljenimi dopisi clo nič ne pomislijo, komú de pišejo; prost človek kaj taciga nikakor ne more razumeti. V dokaz tega naznanimo dopís, ki ga je ni davnej neka žena prejela: „Dessen wird die Frau N. N. aus N., über einen Referatsbogenauszag, der Herr Bittsteller nach vollzogener grundbüchlicher Amtshandlung über das Original-Gesuch unter Anweisung an das k. k. Steueramt behufs der Erhebung der Gesuchsbeilagen und das Letztere durch eine ämtliche Abschrift dieses Bescheides verständiget.“ To je vunder preveč „hoch tajč“ za prostiga slovenskiga kmeta!! Doklej bodo mógli naši kmetje še zavoljo zanemarnjenja vstavnih pravíc denarje in čas zgubljati, ker se jim po nemško pisari? — V predzadnih „Novícah“ je bilo naznanje dano, de v Ljubljani nima noben bukvar Teržaških bukev, za slovenske šole po kmetih. Kaj pa je temu vzrok? Tedej francoske, angležke in španjske, in zna biti, de tudi kinežke hukve se pri kterimu Ljub. bukvarju dobijo, samo slovenskih šolskih knjig ni!!! Mende vunder ni prepovedano Teržaških knjig Ljubljanskim bukvarjem prodajati? — ali so morde bukvarji tako zanikerni, de si jih ne naročé? Prosimo, de bi nam „Novice“ vzrok povedale. *)

Novičar iz Ljubljane.

V pondeljik so začeli vojaki iz Laškiga skozi Ljubljano marširati, ki so narpoprej na Dunaj upoteni, kjer bojo svoje daljne naukaze sprejeli. Noter do 13. listopada gré skorej vsaki dan 1 bataljon skozi Ljubljano — v vsim skupej mende okoli 16,000 mož. Od Ljubljane gre vse po železnici naprej. — Pridni gosp. J. Navratil dajè kratko slovensko slovnico z napeljevanjem vradne pisanja izdelovati, zlasti za sodíjske

*) Poglavitni vzrok tega je po naših mislih v tem: de naši bukvarji slovenskih časopisov ne beró, v kterih bi bili zvedili potrebo in pogosto popraševanje po Teržaških šolskih bukvah, scer bí bíli vunder v svoj lastni dobiček naročili Teržaških knjig. Ker pa nek Teržaška prodajavnica od postavljene nizke cene nikomur nič nehati ne more, bi se gotovo nihče ne bil pritožil, ako bi se bile v Ljubljani za kak krajcar višji prodajale. Naše deželno poglavarstvo (naprošeno zato tudi od slovenskiga družtva v Ljubljani) je k našimu velikimu veselju v Ljublj. vradnim časniku 14. t. m. naznanilo ceno vsih šolskih knjig, ki se v Terstu dobijo, in je ob enim vsim šolskim vodjam in učenikam naznanje dalo, de — kdor ne more ali noče naravnost iz Tersta teh bukev naročiti, naj se oberne na Ljublj. deželno poglavarstvo ali pa na Ljublj. vodstvo ljudskih šol, po kterih se bo po postavljeni ceni naročba poskerbela. Serčna hvala zató slav. deželnimu poglavarstvu! Vred.

vradnike, na svitlo, ki se v posamesnih pôlah pri g. Blazniku dobiva. Radi bi bili slišali, de je kratko in praktično razlaganje slovenskiga jezika, s posebnim oziram na vradne potrebe, toliko poslušavcov imelo, kolikoršna je potreba, — pa ni taka. Na Dunaji smo sedéli nekdaj pri nekterih podukih z visocimi in starimi gospodi na edinih šolskih klopéh; — nobeniga ni bilo sram, v učeliše hoditi. — Častito predstojništvo Cerkniške županije, ki v svojih pisanjih le po domače ravná, kakor je potreba, je dalo tudi županijski pečatnik z domačim napísam napraviti, namreč: „Predstojništvo Cerkniške županije.“ — Delo nemško-slovenskiga besednjaka slovenskiga družtva gré pridno od rok; zdelane so čerke A do O, potem Q, R in več ko polovíca čerke S. To zimo bo mende nemško-slovenski del iz perviga dokončan, ker gospodje, ki so se tega dela lotili, neutrudljivo vsaki dan delajo, in zares zaslužijo, de se njih iména s zlatimi čerkami vpišejo v „predgovor“ besednjaka. — Svetovid (zemeljske krogle) v slovenskim jeziku s kratkim popísam svetá pride kmalo v natis; slavni gospod, kterimu je slovensko družtvo to delo izročilo, se je tega dela, ki nam ga je za šole po deželi in za poduk prostiga ljudstva silno potreba, z velikim veseljem lotil.

Novičar iz mnogih krajev.

Vse očí so obernjene v Varšavo, kamor so se naš Cesar s svojim pervim ministram podali, pogovorit se s Rusovskim caram, kaj de bo prihodnjič storiti v nemških zadévah. Tudi Pruski kraljevič in pervi minister sta se tjè podala. V tem zboru bo tedaj sklenjena osoda Hesnov pa tudi Holstajncov. Kakor smo že unidan povedali, ste si naša in Pruska vlada v mnogih rečéh še res navskriž, tako de so nekteri časnikarji že hrup zagnali, de bo vojska med avstrijansko in prusko vlado, — in ker naša pa tudi pruska vlada armade vkup vlečete, je njih prerokovanje še bolj poterdilo, — tode vse te rečí še nikakor tako hudo ne stojé, de bi se ne dale brez vojske dokončati, in veliko verjetniši je še, de se boste imenovani vladi z lepo poravnale. Vojska bi bila zdej velika težava. — Tudi Galicija z dotičnimi deželami je prejela te dni svojo vstavo. Vse te dežele so v eno kronovíno zedinjene, ki je pa razdeljena v 3 kurije ali vladne okrajne, ktere imajo svoje posebne zbore. Sedež ene vladne okrajne je v Lvovu, druge v Krakovim, tretje v Stanislavu; poglavarstvo cele kronovíne je v Lvovu; le če se v občnih kronovinskih zadévah ti okrajni zbori ne zediníjo, se zberejo v posvét v občni odbor v Lvovu. — 25. septembra so razglasili Cesar s svojimi ministri patent, po kterim se ima v vsaki deželi posebna odškodninska denarnica za odpravljene ali odkupljive prejemšine nekdanjih gruntnih davkov napraviti. Ta denarnica se bo napravila 1) iz plačíl, ktere imajo dolžni po obstoječih postavah opravičenim odrajtati, 2) iz tistih deželnih denarnic, ki se bojo v ta namen v posamesnih deželah napravile; 3) iz davkinih naklad ali druzih davšin, ki se bojo v posamesnih deželah po postavni poti izpisale in pobirale, 4) iz posojil, ki jih bo deržavna denarnica za dogotovljenje gruntne odveze dala; 5) iz doneskov, ki jih je deržavna denarnica za nektere prepisníne deželni denarnici odrajtati dolžna. — Vse prošnje, naznanila in pritožbe v šolskih zadevah se imajo prihodnjič deželni šolski vradíi predložiti, ne pa ministerstvu. — Plačíla gimnazijalnih učenikov, naj bojo deželskiga ali duhovniga stanú, bojo prihodnjič enake. — Nadvojvoda Janez so prišli po svojim potovanju po Tiroljskim spet v Gradec domú. — Na svèt Dunajske družbe zoper terpinčenje žival, de naj bi se prihodnjič pripustilo mesó zdravih konj očitno prodajati in jesti, ker govejo mesó v ceni zmirej višji gré, je dovolilo ministerstvo na Dunaji tako prodájo proti tem, de kdor tako mesnico odpreti hoče, mora za to dovoljenje naprositi, in klanje konj se mora vselej priča postavnih mesogledov zgoditi. To je prav. — Žandarji dobijo mesingaste pišali za potrebne daljne naznanila; 15,000 tacih pišal je nek že naročenih. — Z velikim veseljem slišimo, de bo ministerstvo po vsih deželah prodajavnice živinske in gnojne solí napravilo, pri kterih se bo cent perve pe 2 gold. in pol, — druge pa po 40 krajc. dobival. — Za prihodnje léto se bo 1000 milijonov cigár za naše cesarstvo pripravilo, ker storjeni prevdark kaže, de jih bo toliko potreba. Koliko šol bi se zamoglo za ta denar napraviti, ki pride v podobi dima in v škodo marsikteriga mladenča v nič! — Spet so spustili rakovci noviga goloba iz barke predsuščne povodnje, de naj gré poslušat: ali bi se ne dala vstava od 4. marca prekucniti; ta golob so bukvice, ki se imenujejo: „Oesterreich und die erbliche Pairie“, po kteri naj bi v pervi zbornici deržavnih zborov plemenitniki dedni sedež imelí. Noben plemenitnik, ki podeljeno vstavo resnično ljubi, si ne bo te premembe želel, ki v ljudstvu nobene podpore ne bo imela.

Nar slavniši jezikoslovec.

Slavni kardinal Jožef Mezzofanti (rojen 19. kimovca 1774), ki je 13. sušca 1849 v Rimu umerl, je 58 jezikov gladko govoril, namreč: albansko, amharsko, arabsko, aramajsko, angolansko, bulgarsko, celtiško, dansko, armensko (staro in novo), kaldejsko, katalonsko, kiliško, kineško ali kitajsko, koptiško, kuracajsko, kurdiško, hebrejsko, rabinsko, etiopsko, francosko, georško, gerško (staro in novo), ilirsko (ali horvaško-slovensko), hindostansko, angleško, irsko, laško, latinsko, letiško, malajsko, malteško, mongolsko, norveško, holandiško, peguansko, persiansko, poljsko, portugalsko, retiško (v Graubündtnu), rusovsko, česko, samariško, serbsko, cingalsko, sirsko, špansko, švedsko, tamulsko, tartarsko, turško, nemško (z švajcarskimi narečji vred), madjarsko, valaško ali romunsko in cigansko.

Pogovori vredništva.

Gospodu Prif—. Vaši prošnji (ki jo čez in čez poterdímo), de bi se v ravno tistim sostavku ne mešal zdej ega zdej iga, zdej emu zdej imu, zdej da, zdej de, povratimo enako prošnjo: naj bi gospodje, ki pišejo ega, emu, eh, se v svojih spisih samí dosledno le teh končnic deržali, ne pa zdej takó zdej drugač ne pisali; kar kaže, de se človek težko taciga navadi, česar poprej ni bil vajen; lahko se potem zgodí, de se pri korekturi natisa nehotama kaj pregrèši. Saj se še taka večkrat »deržavnimu zakoniku« pripetí, kako bi se »Novícam« ne! »Novice« se ne prederznejo nikomur ega in emu i. t. d. zbrisevati, če tako piše; pa se tudi ne dajo siliti, de bi pisanje opustili, ki ga najdemo skorej v vsíh slovenskih knjigah in slovnicah, preden so tako imenovane nove oblike na svitlo prišle. Scer so pa to majčknosti, v kterih po naših mislih ne obstojí edinost slovenska. — Gospodu P—š iz Kota: Prav radi bomo natisnili vašo pravično pritožbo; tode vredništvo samo je ne more na svoje rame vzeti, temuč prosimo, de se nam s svojim imenam naznanite, ne za natis, ampak za navadno poroštvo, brez kteriga vredniki ne morejo dopisov natiskovati.

Današnjimu listu je pridjan 34. dokladni list.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*